

Jan Bransen

Wie ben ik dan?

Filosofisch draaiboek voor je toekomst

ISVW UITGEVERS

Jan Bransen

Wie ben ik dan?

Een filosofisch draaiboek voor je toekomst

ISVW UITGEVERS

*Voor jou
en voor dat alternatief van jou
dat jou het meest aanspreekt*

INHOUD

I
Onzekerheden
7

II
De onbepaaldheid van
de eigen identiteit
15

III
Naar de film
23

IV
Ratio
31

V
Prolepsis
41

VI
Een belangrijk verschil
49

VII

Problemen en actoren

55

VIII

Schetsen van de alternatieven
van betrokken personen

67

IX

Aandachtig in het nu

79

Appendix

Hoezo 'filosofisch'?

87

Anders nog iets?

93

Verantwoording

101

Dankwoord

104

Onzekerheden

Tja, het zijn onzekere tijden. Niemand weet wat de toekomst ons zal brengen. Of je nu verantwoordelijk bent voor het wetenschapsbeleid in Nederland, voor een woonlocatie voor mensen met een verstandelijke beperking, voor het omgaan met je kinderwens als *young professional* of voor het kiezen van de juiste vervolgopleiding na je eindexamen. We kunnen de toekomst wel naar onze hand proberen te zetten, maar iedereen weet dat de wereld complex en dynamisch is. Hoe machtig je ook bent, hoe duidelijk en daadkrachtig je beslissingen ook zijn, je kunt echt niet garanderen dat jouw keuzes het bedoelde effect zullen hebben en dat de wereld er in de toekomst zal uitzien zoals jij voor ogen hebt.

Om optimaal rekening te kunnen houden met dergelijke onzekerheden maken organisaties gebruik van strategische toekomstscenario's. Dat zijn schetsen van hoe de wereld er zou kunnen gaan uitzien onder invloed van krachten die door die organisaties zelf niet gecontroleerd kunnen worden. Dat kan zijn omdat de controle in anderen handen ligt of in helemaal niemands handen ligt. Het weer is bijvoorbeeld zo'n niet te controleren omgevingsfac-

tor en toekomstscenario's kunnen door organisaties gebruikt worden om te bepalen hoe er het best op verschillende, oncontroleerbare, weersomstandigheden gereageerd kan worden. Dus als ik bijvoorbeeld een strandpaviljoen heb, dan kan ik verkennen hoe ik mijn zaak moet leiden door een scenario te schetsen waarin het een hele zomer regent, en een ander scenario te schetsen waarin het een seizoen snikheet is, en daarnaast een waarin het een paar keer verschrikkelijk hard waait, of een waarin het tijdens de weekenden steeds onaangenaam koud is. En zo zijn er wel meer te verzinnen.

Strategische toekomstscenario's helpen een organisatie te bepalen hoe zij kan overleven, maar liever nog *floreren* in iedere toekomst die werkelijkheid zou kunnen worden. Waar het om gaat is te ontdekken hoe de kern van de organisatie, het *Business Idea*, succesvol en gezond kan blijven functioneren in omstandigheden die niet te controleren zijn en die meer of minder gunstig kunnen uitpakken. Door verschillende scenario's in gedachten te doorlopen kan de organisatie de effecten bestuderen die veranderingen in de omgeving op haar *Business Idea* zullen hebben. Dat helpt haar een gedegen plan van aanpak te ontwikkelen waardoor ze steeds de beste vervolgstap zal kunnen kiezen in nieuwe omstandigheden. Strategische toekomstscenario's zijn het instrument bij uitstek om voorbereid te zijn op de toekomst.

Dat klinkt mooi. En het klinkt niet alleen mooi voor organisaties, maar ook voor individuen en zelfs voor de hele samenleving. Wij moeten immers allemaal voorbereid zijn op de toekomst, vanzelfsprekend, juist omdat iedereen in-

middels wel door heeft dat het leven niet maakbaar is en er altijd en overal, hoe je het ook wendt of keert, onzekerheden zullen zijn en zullen blijven.

Toch is er iets mis, iets fundamenteel mis, met dit idee van *strategische* toekomstscenario's. Want ze werken alleen als je *Business Idea* helder en eenduidig is. En juist daar schort het doorgaans aan wanneer wij in moeilijke tijden voor lastige keuzes staan. Kijk maar eens naar de volgende toppers.

Daan is zeventien. Hij zit in 5 havo, verveelt zich enorm op school, spant zich zo min mogelijk in en staat voor alle vakken een zesje. Hij werkt momenteel aan zijn profielwerkstuk over de geschiedenis van het colbert, omdat de klasgenoot met wie hij samenwerkt dat onderwerp uit een aangeboden lijstje koos. Hemzelf interesseert het nauwelijks. Wat hij na de havo zal gaan doen? Hij heeft geen idee. Ja, hij heeft één grote passie: *streetdance*. Maar dat is een hobby, net als *GTA*, dat hij graag op de computer speelt. Hij zal het eindexamen wel halen. Maar ja, wat dan?

Jacqueline is zevenendertig. Ze is adviseur arbeidsmarktcommunicatie bij een grote koepelorganisatie. Het is een mooie baan die haar volop de ruimte geeft haar talenten te gebruiken en te ontplooien. Ze is voortdurend onderweg, is altijd *online* en is een fanatieke

twitteraar. Ze heeft overal in het land fijne collega's en is met vele van hen inmiddels ook echt bevriend. Met haar partner, die bouwkundig tekenaar is, heeft ze in een klein dorpje aan de rivier een prachtig dijkhuisje op de kop weten te tikken. Ze hebben het zelf helemaal opgeknapt. Wat wenst ze nog meer? Een kind ... ja, dat zou ze wel willen. Haar vriend ook. Maar wanneer? En hoe moet dat dan? Ze kan er niet van slapen.

Frank is tweeënvijftig. Ooit studeerde hij bedrijfseconomie. Hij wilde ook altijd wel iets met mensen, maar wist nooit goed wat. En cijfers liggen hem wel. Tegenwoordig zit hij helemaal op zijn plek als locatiemanager van een woon-zorgcomplex voor mensen met een verstandelijke beperking. De transitie van de AWBZ naar de Wet Langdurige Zorg brengt echter veel onduidelijkheid met zich mee. Hoe zal hij zijn locatie financieel gezond kunnen houden? Hij rekt voortdurend allerlei toekomstscenario's door.

Jet is minister. Zij heeft eind 2014 het nieuwe wetenschapsbeleid van het kabinet gepresenteerd. Sindsdien moet zij te pas en te onpas haar beleidsplan verdedigen tegenover kritische stemmen die uit alle hoeken en gaten opklinken. Niemand lijkt gelukkig te zijn met

Of je nu manager bent van een groot, middel- of kleinbedrijf, zzp'er of gewoon thuis verantwoordelijk voor je eigen leven; dit boek is voor jou. Het is maar een klein boekje dat je een klein zetje in de rug kan geven bij het vinden van je toekomstige ik. Het geeft je een waardevol, filosofisch onderbouwd advies. De clou is om in te zien dat de echte uitdaging voor plannende wezens zoals wij geen kwestie is van overleven in een onzekere wereld, maar eerder een kwestie is van goed omgaan met je eigen principiële onvoldoende bepaalde identiteit.

